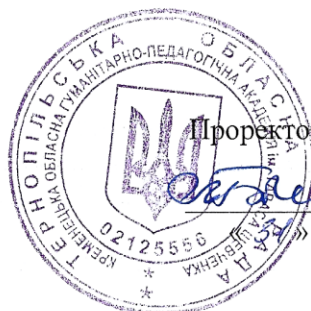

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра української філології та суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

М. Б. Боднар
серпень 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА КОМПОНЕНТИ ОПП
ОСНОВИ КУЛЬТУРИ І ТЕХНІКИ
МОВЛЕННЯ

рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*
галузь знань – *01 Освіта / Педагогіка*
спеціальність – *013 Початкова освіта*
освітньо-професійна програма – *Початкова освіта*

Кременець – 2020 рік

Пасічник О.В. Основи культури і техніки мовлення : [робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 013 Початкова освіта / О.В. Пасічник .– Кременець, 2020 р. – 13 с.

Розробники: Пасічник Олена Василівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології та суспільних дисциплін.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української філології та суспільних дисциплін. Протокол № 1 від 31.08. 2020 року

Зав. кафедри

О. В. Васишин

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	спеціальність 013 Початкова освіта	Дисципліна професійної підготовки	
Модулів – 2	Кваліфікація. Вчитель початкової школи	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат,есе		Семестр - 6	Семестр - 6
Загальна кількість годин – 90 год.		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4,5	Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра	18 год.	10 год.
		Практичні	
		18 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		54 год.	74 год.
		Вид контролю: екзамен	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

- для денної форми навчання – 30 % / 70 %.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Основи культури і техніки мовлення» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напрямку 013 Початкова освіта.

Предметом є норми літературної мови, види спілкування, його принципи і правила, етичні норми спілкування, функціональні стилі мовлення, основи мистецтва слова, труднощі застосування мовних норм і проблеми сучасного стану мовної культури суспільства.

Мета викладання навчальної дисципліни «Основи культури і техніки мовлення» - дати студентам відомості про основні поняття культури мови як наукової дисципліни, удосконалити їх навички володіння нормами українського літературного слововживання, образним і виразним мовленням, розвивати вміння виразно читати твори різних жанрів, будувати висловлювання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи культури і техніки мовлення» є:

теоретичні:

- вивчити теоретичні засади культури мовлення та виразного читання;
- ознайомити з нормами літературної мови, видами спілкування, його принципами і правилами;

- дати поняття про етичні норми спілкування, функціональні стилі мовлення, основи мистецтва слова, труднощі застосування мовних норм і проблеми сучасного стану мовної культури суспільства.

практичні:

- закріпити і вдосконалити навички володіння нормами української літературної мови;
- сформувати комунікативну компетенцію спеціаліста;
- навчити професійному спілкуванню в галузі обраної спеціальності;- розвинути мовну майстерність щодо підготовки до професійних ситуацій спілкування (ведення батьківських зборів, проведення спортивних свят, ранків).
- розширити уміння користуватися принципами сучасного красномовства, такими, як логічність, точність, доречність, образність та виразність мовлення.
- підготувати студентів до організації роботи з художніми творами та їх виразного читання.

Курс «Основи культури і техніки мовлення» спрямований на формування у студентів таких програмних компетентностей:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати літературознавчими знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності.

ЗК3. Здатність до міжособистісного спілкування; комунікаційні навички, навички працювати як автономно, так і в команді.

ЗК4. Здатність володіти державною мовою як усно, так і письмово та спілкуватися іноземною мовою.

ЗК5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Навички планування та управління часом; уміння і здатність до прийняття рішень.

Фахові компетентності спеціальні:

ФК2. Здатність проєктувати і провадити освітній процес із рахуванням сучасного сталого розвитку суспільства та рівня розвитку особистості учня початкових класів.

ФК4. Здатність створювати психолого-педагогічні умови для саморозвитку і самореалізації суб'єктів педагогічного процесу в умовах початкової школи.

ФК5. Здатність реалізовувати професійно-педагогічну діяльність в умовах відкритого освітнього середовища початкової школи.

ФК6. Здатність організовувати спільну діяльність і міжособистісну взаємодію суб'єктів педагогічного процесу Нової української школи.

ФК7. Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне і сприятливе освітнє середовище початкової школи, що сприяє навчанню молодших учнів, незалежно від їхнього соціально-культурного та економічного контексту.

ФК13. Здатність трансформувати і впроваджувати передовий педагогічний досвід у власній професійній діяльності у галузі початкової освіти.

ФК15. Здатність здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.

ФК 16. Вміння будувати взаємини з дітьми на основі гуманізму, демократизму, педоцентризму; налагоджувати спільну роботу школи, батьків, громадськості у освітньо-виховному процесі початкової школи.

Програмні результати навчання:

ПРН-4. Володіти державною мовою як усно, так і письмово та спілкуватися іноземною мовою, здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.

ПРН-10. Вміти вести педагогічну роботу; визначати ступінь і глибину засвоєння навчального програмного матеріалу, прищеплювати учням навички самостійного опанування й поповнення знань.

ПРН-11. Користуватися різноманітними методами і формами навчання, ефективними прийомами керівництва навчально-виховною діяльністю дитячих колективів.

ПРН-15. Систематично підвищувати свою професійно-педагогічну майстерність.

ПРН-16. Ефективно використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання, створювати блоги, флеш-анімації, презентації, буклети.

ПРН-18. Організувати спільну діяльність і міжособистісну взаємодію суб'єктів педагогічного процесу, створювати психолого-педагогічні умови для їх саморозвитку і самореалізації в умовах початкової школи.

ПРН-21. Продемонструвати вміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ПРН-23. Продемонструвати навички публічної етичної поведінки.

2. Програма навчальної дисципліни

ЗМ №1. Основи культури мовлення.

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Основи культури і техніки мовлення».

Мова і мовлення в аспекті лінгводидактики. Культура мовлення та виразне читання як педагогічна дисципліна. Предмет, об'єкт, завдання курсу «Основи культури і техніки мовлення ». Міжпредметні зв'язки з іншими предметами. Аспекти культури мовлення. Мовлення вчителя у системі професійної педагогічної діяльності.

Тема 2. Літературна норма – категоріальне поняття культури мови.

Походження, розвиток і функціонування української мови. Ознаки літературної норми. Типологія мовних норм. Стилї сучасної української мови. Характеристика слова і його значення. Словниковий склад української мови. Активна і пасивна лексика.

Тема 3. Комунікативні якості культури мови

Правильність – одна із найбільш визначальних ознак культури мови. Критерії правильності. Точність. Засоби досягнення точності. Логічність. Багатство і різноманітність. Чистота мови. Доречність і виразність.

Тема 4. Особистісний аспект культуромовної діяльності. Усне мовлення.

Дохідливість усного мовлення. Функція повторень. Образність усного мовлення. Синтаксичні засоби поживлення викладу.

Тема 5. Етикет усного і писемного мовлення. Соціальний аспект культури мови.

Поняття про мовний етикет. Основні правила спілкування. Звертання як найважливіша форма привернення уваги співрозмовника. Формули вітання, прощання. Формули вибачення, подяки. Правила представлення. Культура писемного мовлення. Особливості виконання прозових творів. Особливості виконання поетичних творів. Читання драматичних творів.

ЗМ № 2. Техніка мовлення.

Тема 6. Техніка мовлення. Складові техніки мовлення.

Техніка мовлення, її чинники. Дихання як складова техніки мовлення. Типи дихання. Гігієнічні правила дихання. Голос. Природні якості та постановка голосу. Якості розвиненого голосу. Гігієна голосу. Орфоепія як основа правильного мовлення. Дикція

Тема 7. Особливості виконання творів різних жанрів.

Особливості виконання прозових творів. Особливості виконання поетичних творів. Читання драматичних творів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		лаб	пр	інд	с.р.	л			пр	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
ЗМ №1. Основи культури мовлення.												
Тема 1. Предмет і завдання курсу «Основи культури і техніки мовлення».	11	2		2		7	11	1				10
Тема 2. Літературна норма – категоріальне поняття культури мови.	11	2		2		7	12	1		1		10

Тема 3. Комунікативні якості культури мови	11	2		2		7	12	1		1		10
Тема 4. Особистісний аспект культуромовної діяльності. Усне мовлення.	11	2		2		7	12	1		1		10
Тема 5. Етикет усного і писемного мовлення. Соціальний аспект	11	2		2		7	13	2		1		10
Разом за змістовим модулем 1	55	10		10		35	60	6		4		50
ЗМ № 2. Техніка мовлення.												
Тема 6. Техніка мовлення. Складові техніки мовлення.	17	4		4		9	15	2		1		12
Тема 7. Особливості виконання творів різних жанрів.	18	4		4		10	15	2		1		12
Разом за змістовим модулем 2	35	8		8		19	30	4		2		24
Усього годин	90	18		18		54	90	10		6		74

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Культура мовлення як предмет вивчення.	2
2	Літературна норма – категоріальне поняття культури мови.	2
3	Комунікативні якості мови.	2
4	Особистісний аспект культурномовної діяльності. Усне мовлення.	2
5	Етикет усного і писемного мовлення. Соціальний аспект культури мови.	2
6	Техніка мовлення. Складові техніки мовлення.	4
7	Особливості виконання творів різних жанрів.	4
	Разом	18

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Стили та стилістика сучасної української мови.	6
2	Види норм української літературної мови.	6
3	Багатство і різноманітність як ознаки культури мовлення.	7
4	Гігієнічні правила дихання.	7
5	Значення засобів логіко-емоційної виразності читання.	7
6	Значення методики мовлення для вираження змісту фрази.	7
7	Історія розвитку ораторського мистецтва.	7
8	Техніка публічного виступу.	7
	Разом	54

7. Індивідуальні завдання

Завдання для навчального проєкту (реферат або ЕСЕ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) обов'язково виконується студентами під час вивчення дисципліни «Основи культури і техніки мовлення». Мета його виконання — розвиток умінь працювати з науковими джерелами, формування навичок дослідницької роботи, систематизація і узагальнення знань із основ культури і техніки мовлення.

Для виконання індивідуального науково-дослідного завдання студентам пропонується (за власним вибором):

- реферат за самостійно обраною темою;
- есе за самостійно обраною темою.

Тематика ІНДЗ:

1. Стили та стилістика сучасної української мови.
2. Види норм української літературної мови.
3. Багатство і різноманітність як ознаки культури мовлення.
4. Гігієнічні правила дихання.
5. Значення засобів логіко-емоційної виразності читання.
6. Значення методики мовлення для вираження змісту фрази.
7. Історія розвитку ораторського мистецтва.
8. Техніка публічного виступу.
9. Вчення К.Станіславського про словесну дію.
10. Емоційність як комунікативна якість мовлення.
11. Місце засобів логіко-емоційної виразності в загальній системі виразного читання.
12. Вербальні та невербальні засоби вчителя-оратора.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання:

К-сть балів	Вимога до індивідуального науково-дослідного завдання
-------------	---

10-15	Студент занадто поверхово розкриває суть поставлених питань; допускає грубі помилки у структурі побудови реферату або есе; для виконання завдань користується одним джерелом інформації; не здійснює огляду основних теоретичних проблем обраної теми реферату або есе; не формулює висновків; не виявляє самостійності.
16-30	Студент безпомилково, але поверхнево розкриває суть питання плану реферату або есе; обмежується недостатньою кількістю джерел інформації (3-4 джерела); недостатньо ґрунтовно тлумачить основні погляди та позиції щодо розглянутої проблеми в рефераті; не виявляє повної самостійності думки; припускає багато помилок у формулювання джерел та інформації з обраної теми реферату.
31-45	Студент глибоко розкриває суть поставлених питань, аналізує, систематизує, трансформує інформацію, висуває гіпотези; виявляє абсолютну самостійність; представлено достатню кількість джерел інформації для пошуку – не менше 9-10 (для написання реферату); реферат або есе відповідає темі змісту; ґрунтовно розкриває глибину, повноту, логіку та термінологічну чіткість матеріалу; виявляє власне бачення проблеми, самостійний та творчий характер дослідницької роботи; згідно вимог правильно оформлений реферат, список використаних джерел та презентація результатів реферативного дослідження.

8. Методи навчання

А. Словесні:

- виклад лектора (лекція), презентація;
- евристична бесіда;
- коментоване читання;
- творче читанн.

Б. Практичні методи:

- усні та письмові вправи;
- завдання з використання різних видів словників;
- вправи на заміну одних синтаксичних конструкцій іншими, скорочення і поширення тексту;
- описи, твори, добір синонімів, антонімів, паронімів до запропонованих лексем
- монологічні усні перекази та діалоги, бесіди, диспути, виступи перед аудиторією з повідомленнями чи доповіддю;
- самостійна робота;
- практична робота;
- ІНДЗ.

9. Методи контролю

- Усне і письмове опитування під час практичних занять, екзамен, контрольні роботи, тестовий контроль, огляд відео – презентацій, презентація есе та рефератів.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістові модулі			ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Поточне тестування	20	100
25	20	35		

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів на семінарських та лабораторних заняттях з навчальної дисципліни «**Основи культури і техніки мовлення**» здійснюється в межах від **1** до **5** балів за такими критеріями:

- безпомилкове володіння матеріалом;
- здатність до практичного застосування знань;
- ініціативність і творчість;
- активність, самостійність;
- здатність до встановлення міжпредметних зв'язків.

К-сть балів	Вимога до усної відповіді	Вимога до письмового завдання
1	Студент занадто поверхово розкриває суть поставлених питань, потребує підказування.	Студент занадто поверхово розкриває суть поставлених питань, допускає грубі помилки, для виконання завдань користується одним джерелом інформації, не виявляє самостійності.
2	Студент поверхово викладає суть навчального матеріалу, допускає багато помилок під час відповіді на поставлені питання. Викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити навіть після коректуючих запитань.	Студент поверхово розкриває суть питання, обмежується недостатньою кількістю джерел інформації, припускає багато помилок.

3	<p>Студент поверхово, але без помилок викладає суть навчального матеріалу. Відповідь на рівні загальних уявлень про предмет, має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації. Виявляє невисоку культуру викладу знань.</p>	<p>Студент безпомилково, але поверхнево розкриває суть питання, обмежується недостатньою кількістю джерел інформації.</p>
4	<p>Студент грамотно (невпевнено з підказками) розкриває суть поставлених питань, добре володіє термінами дисципліни, але допускає несуттєві помилки. Використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки. Рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.</p>	<p>Студент грамотно розкриває суть поставлених питань, обмежуючись констатацією готової інформації, допускає несуттєві помилки, виявляє недостатньо самостійності для виконання завдання, де кількість джерел інформації для пошуку - не менше 4.</p>
5	<p>Студент повністю володіє заданим матеріалом, самостійно виявляє творчий підхід до вивченого матеріалу, трансформує одержані знання для формування проблеми, висловлює особисті думки та оцінки на основі всебічного аналізу вихідних даних. Відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу. Користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання. Вміє пов'язати теорію з практикою, володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.</p>	<p>Студент глибоко розкриває суть поставлених питань, аналізує, систематизує, трансформує інформацію, висуває гіпотези, виявляє абсолютну самостійність, кількість джерел інформації для пошуку – не менше 9 (для написання реферату).</p>

11. Методичне забезпечення

1. Плани та тези лекцій.
2. Плани семінарських занять.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Завдання для ІНДЗ.
5. Мультимедійні презентації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 1990. 231с.
2. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2003. 432с.
3. Климова К.Я. Основи культури і техніки мовлення: Навчальний посібник. – 2-е вид. випр. і доп. – К.: Ліра – К, 2007. 240 с.
4. Коваленко С. Сучасна риторика. Навчально-практичний посібник. – Тернопіль, 2007. 180 с.
5. Муромцева О.Г., Жовтобрюх В.Ф. Культура мови вчителя.- Харків, 1998. 206с.
6. Олійник Г.А. Виразне читання. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2001. 224с.
7. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. – Львів, 2001. С.63-83.
8. Сербенська О.А. Культура усного мовлення. Практикум: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. 216с.
9. Сидоренко Н.І. Основи культури і техніки мовлення. Навчально-методичний посібник / Н.І. Сидоренко. – Херсон: Видавництво ФОП Савченко А.В., 2014. 76 с.
10. Струганець Л. Теоретичні основи культури мови. – Тернопіль, 1997. 125с.

Додаткова література

1. Культура української мови: Довідник. – К., 1990. 302с.
2. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985. 360с.
3. Головащук І.С. Складні випадки наголошення. Словник – довідник. К., 1995.
4. Ділова українська мова / За заг. ред. Бабич Н.Д. – Чернівці, 1996. 276с.
5. Маруніч І.І. Ділове спілкування та культура мовлення : навч. посіб. / І. І. Маруніч, М.І.Пентиліук, І.В.Гайдаєнко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. 224 с.
6. Орфоепічний словник української мови : в 2-х т. : Близько 140 000 слів / М.М. Пещак, В.М. Русанівський, Н.М. Сологуб та інші. ; НАНУ, Український мовно-інформаційний фонд, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні.– К., Довіра, 2003.
7. Пентиліук П. М. Культура мови і стилістика / П. М. Пентиліук. – К., 1994. 240 с.
8. Словник наголосів української літературної мови : близько 50 000 слів / М. І. Погрібний; за ред. І. О. Варченка. – Київ: Рад. шк., 1992. 602 с.
9. Стилiстика української мови: Підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; За ред. Л. І. Мацько. — К.: Вища шк., 2003. 462 с.
10. Томан І. Мистецтво говорити : пер. з чес. / Іржі Томан. - 2-ге вид.- К. : Політвидав України, 1989. 425 с..
11. Чмут Г.К. Культура спілкування. – Хмельницький, 1996. С.145.

Internet – ресурси

1. <http://shkola.ostriv.in.ua>
2. <http://textbooks.net.ua/> (Ораторське мистецтво (Н.П.Осипова, В.Д.Воднік, Г.П.Клімова та ін.)
3. <http://litmisto.org.ua/> (Дудик П. Стилiстика української мови: Навч. посіб.,- К.: Академія, 2005.- 368 с.)
4. <http://lib.ru/CULTURE/STANISLAWSKIJ/akter.txt> (Станіславський К. Робота актера над собою)